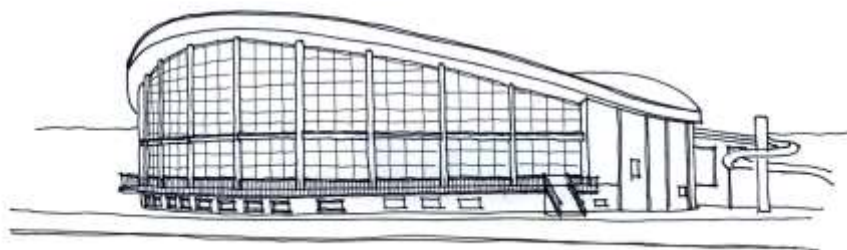

SOUTĚŽ

ČESKOBUDĚJOVICKÉ VÝZNAMNÉ STAVBY A JEJICH LIDÉ

Odbor památkové péče Magistrátu města České Budějovice ve spolupráci s Národním památkovým ústavem v Českých Budějovicích vyhlašuje pro podzimní sezónu roku 2017 **Poznávací soutěž pro děti a mládež do 16 let – jednotlivce i kolektivy.**

Soutěž probíhá od 9. 9. 2017 do 31. 12. 2017

Více informací i tyto pracovní listy najdete v Turistickém informačním centru českobudějovické radnice nebo na webových stránkách odboru památkové péče Magistrátu města České Budějovice www.c-budejovice.cz a Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Českých Budějovicích www.npu.cz/uopcb. Užitečné informace najdete také u pracovníků Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích. Po předchozí dohodě zde můžete čerpat vědomosti z bohatých fondů knihovny /tel.: 387312140-kl.186/.

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVIŠTĚ V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

České
Budějovice

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ
SPRÁVA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

Naši mladí přátelé,

opět po roce jsme pro vás připravili nové soutěžní otázky.

V loňském roce jste se zabývali českobudějovickými památnými stavbami, které byly postaveny do konce 19. století, poznávali jste příběhy lidí, kteří v nich žili nebo pracovali.

V letošním roce se vydáte do 20. století, které přineslo velké změny do všech oblastí života ve městě. Při hledání odpovědí na soutěžní úkoly se přenesete do doby závěru rakousko-uherské monarchie, první republiky, doby válečné a poválečné, zjistíte, jak se město proměnilo ve 2. polovině 20. století.

Již se těšíme na vaše odpovědi, kresby i fotografie z vašich badatelských výprav do terénu!

Váš průběžný úkol:

Místa, která při vašem bádání navštívíte, zakreslujte do mapy, kterou si můžete spolu s pracovními listy vyzvednout v Turistickém informačním centru na radnici v Českých Budějovicích. Vzor zmenšené mapky najdete v závěru pracovních listů. Mapku odevzdejte společně s odpověďmi na soutěžní otázky.

MONARCHIE POČÁTKEM 20. STOLETÍ

1. Sídlo krajského úřadu

Sídlo krajského úřadu tvoří dvě původně samostatné budovy. Především nás zaujme z období, ve kterém se budeme pohybovat, Okresní palác s kupolí na nároží ulice Lidické a Goethovy. Výstavba byla navržena k uctění padesátého výročí vlády císaře Františka Josefa I.

1.1 Pokuste se zjistit, jak se tato část města nazývala.

Secesní dvoupatrová budova Okresního paláce měla v této době tři samostatné části se dvěma křídly.

1.2 K jakému účelu tyto části budov původně sloužily?

Na uličních průčelích se vyjímalá plastická výzdoba, z níž se do dnešní doby dochovalo pouze alegorické sousoší s Austrií, která má po pravici alegorickou figuru Průmyslu a po levici Zemědělství.

1.3 Poříd'te na místě fotografii tohoto nároží se sousoším či ho nakreslete.

2. Obchodní akademie

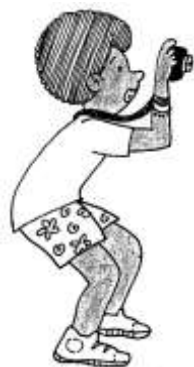
Během roku 1906 byla postavena budova Českého dívčího lycea podle projektu inženýra Josefa Pfeffermanna, který byl v té době nejvýznamnější stavitelskou osobností v Českých Budějovicích. Jeho kancelář vypracovala či se podílela na projektech další pětice škol v prvním desetiletí 20. století.

Vysokou architektonickou kvalitou stavba přesahuje regionální poměry a je srovnatelná s hodnotnými díly např. v Praze. Tvarosloví doznívajícího pozdního historismu se snoubí se štukovou secesní výzdobou. Následně byla mezi budovami postavena tělocvična. Výstavbu celého školního areálu završilo zřízení zahrady a Ženské školy průmyslové. Celý komplex byl ve své době jediným ústavem svého druhu v Čechách. Pedagogicky na něm působila řada významných osobností, např. dcera pozdějšího prvního československého prezidenta Alice Masaryková.

2.1 Zjistěte, kdo se zasloužil o rozvoj českého školství v rámci úsilí o emancipaci českého obyvatelstva, který zahájil provoz dívčí školy.

2.2 Prozkoumejte fasádu na místě a najděte reliéf znázorňující Jana Amose Komenského při výuce. Poříd'te fotografii a napište, kde jste ho našli.

Zpodobnění učitele národů bylo oblíbeným motivem českých škol z počátku 20. století. Mělo připomenout Komenského úsilí o zpřístupnění vzdělání všem a to i bez rozdílu pohlaví.

2.3 Dokážete vypátrat v Českých Budějovicích i další dům, který navrhl Josef Pfeffermann? Jeden si vyberte, najděte ho a vyfotografujte jej. Navíc ještě o něm něco zjistěte.

3. Obchodní dům Leopolda Hajíčka

V prosinci 1910 otevřel budějovický podnikatel L. Hajíček jeden z prvních obchodních domů v jižních Čechách. Moderní stavba vznikla na dlouhé úzké parcele na místě dvou starých domů. Každý stál v jiné ulici a k sobě přiléhaly zadními trakty.

3.1 Jak se tyto ulice nazývaly?

Obchodní dům navrhl architekt Jan Šula. Tvořili jej krajní pilíře a průčelí vyplňovaly rozměrné tabule zrcadlového skla osazené do železných konstrukcí. Dům byl zdobený drobnými ornamenty typickými pro jeden ze stavebních stylů 20. století. Obchodní dům Leopolda Hajíčka patřil k nejkvalitnějším projevům tohoto stylu v jižních Čechách.

3.2 V jakém stavebním stylu byl obchodní dům postaven? Jeden z ornamentů, které najdete na průčelí, nakreslete nebo vyfotografujte.

Na pilířích dodnes najdete osazené lampy „obloukovky“. Navíc se zde Budějovičtí setkali patrně poprvé, kromě budovy nádraží, s jedním z dalších výdobytků moderní techniky.

3.3 O který výdobytek moderní techniky se jednalo?

Obchodní dům Leopolda Hajíčka sloužil zákazníkům do počátku 90. let 20. století. V současnosti slouží částečně obchodním a částečně administrativním účelům.

4. Hardtmuthova vila

V ulici U Zimního stadionu se najdete Hardtmuthovu vilu, která se nachází uprostřed zahrady, kdy majitelé továrny si nechali v roce 1912 v její bezprostřední blízkosti vybudovat reprezentativní sídlo stavitelem Johannem Stepanem.

4.1 Jaké využití má dnes novobarokní vila, kde žil továrník Franz Hardtmuth?

V zahradě vily se nachází malý pomníček s portrétním medailonem Franze Hardtmutha. Byl zřízený na paměť jeho 50. narozenin.

4.2 Pomníček najdete, vyfoťte se u něho a zjistěte přesné datum narození F. Hardtmutha.

V zahradě se porozhlédněte a soustředte se na exteriér vily.

4.3 Na průčelí s terasou si vyberte určitý zajímavý detail, který vás zaujme a překreslete ho. Uveďte, kdo provedl sochařskou výzdobu exteriéru vily.

5. Komerční banka

Neorenesanční nárožní budova bývalé Městské spořitelny je z roku 1913. Byl to první peněžní ústav, který se odhodlal ke stavbě skutečného bankovního paláce.

Budova banky je významným a určujícím urbanistickým prvkem v historické zástavbě této části historického jádra města a je hodnotným dokladem stavební produkce ve stylu neoslohů za účasti významného vídeňského architekta Heinricha Rieda, kdy vlastní výstavba proběhla během dvou let.

Objekt je sídlem peněžních ústavů od svého vzniku až dodnes. Daný objekt je nejen významným urbanistickým prvkem v historickém jádru města, ale i hodnotným dokladem historizujících slohů v kombinaci s nastupující secesí.

5.1 *Popište, kde se přesně pobočka Komerční banky nachází.*

Na bohatě plasticky členěném průčelí přízemí a prvního patra se prolínají prvky renesanční palácové architektury se secesními motivy a prvky modernizmu. Bankovnímu domu byl vtisknut i symbolický rozměr.

Nyní je objekt čerstvě po rekonstrukci, kde svou práci odvedli v dobré kvalitě také restaurátoři.

Zadívejte se na parapety oken přízemí včetně jejich říms, které připomínají dlouhou kamennou lavici určenou pro čekající klienty označovanou jako „banca“, která lemovala i ostatní tehdejší bankovní domy. Toto označení vtisklo tento název vznikajícím peněžním ústavům.

Oproti bohatě řešenému parteru a prvnímu poschodí jsou dvě nejvyšší patra více strohá, plastická výzdoba ustupuje jemným sgrafitům s motivy německých lidových krojů.

5.2 *Když se zadíváte na fasády banky, čím vám připomíná palác?*

V interiéru této budovy se zachovala řada prvků secesního dekorativního umění a výzdoby, které odrážejí životní styl a moderní život z počátku 20. století.

Vejděte do vstupní haly, zde se porozhlédněte a vyberte si něco z umělecké výzdoby, co vás zaujme.

5.3 *Uved'te, proč jste si vybrali v interiéru právě danou věc či uměleckořemeslný detail a zdokumentujte jej. Podrobněji popište, o co se jedná, z jakého je materiálu.*

6. Řihárna U Tří lvů

Před vypuknutím první světové války byl v Českých Budějovicích postaven u nově vytvořeného nábreží objekt, který reprezentuje zcela nový typ architektury. U zrodu tohoto sanatoria stál ženský lékař a porodník MUDr. Heinrich Říha.

6.1 *Zjistíte, kdo byl stavitelem tohoto sanatoria a o koho šlo?*

Prohlédněte si nároží objektu s nízkou kuželovou střechou, která spočívá na jakémsi vlysu, členěném bohatě tvarovanými sloupky. Budova i nyní slouží zdravotnickým účelům.

6.2 Vyfoťte tento objekt s nárožním arkýřem. Zamyslete se, co vám na budově připomíná modernistický výraz? U jakého vodního toku se tzv. „Řihárna“ nachází?

7. Kostel sv. Jana Nepomuckého

V ulici Boženy Němcové se nachází jeden z nejmladších českobudějovických kostelů s vysokou hranolovou věží. Byl vybudován v letech 1914 – 1915 na pozemcích knížete Schwarzenberga, hraběte Lamezana a firmy Hardtmuth, kteří části svých pozemků věnovali na výstavbu svatostánku.

Vstupu do kostela je předsazeno široké kamenné schodiště.

7.1 Spočítejte, kolik schodišťových stupňů (schodů) při příchodu do kostela musíte překonat, abyste se dostali dovnitř.

7.2 Vaším úkolem bude zjistit, v jakém slohu byl kostel vystavěn.

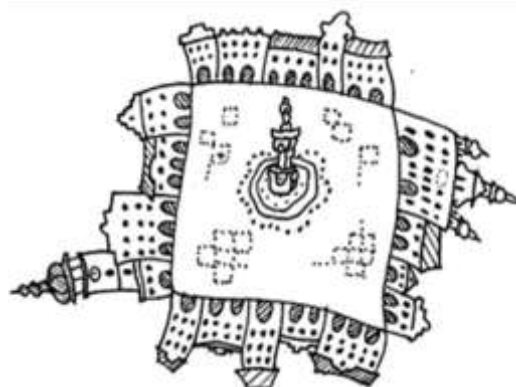
V interiéru trojlodní plochostropé baziliky s příčnou lodí s půlkruhovou apsidou na východní straně je velmi hodnotná výzdoba nástěnnými malbami i vybavení kostela v duchu tzv. beuronského stylu dle návrhů akademického malíře Pantaleona Majora. Najdete zde i kopii obrazu Panny Marie Budějovické. S ním jste se již nejspíš setkali v kostele Obětování Panny Marie v areálu bývalého dominikánského kláštera na Piaristickém náměstí.

7.3 Kde tento obraz s vyobrazením patronky města v kostele sv. Jana Nepomuckého najdete?

7.4 V beuronského stylu je v Českých Budějovicích vyzdoben i jiný kostel, zkuste ho vypátrat a zajděte se do něho podívat. Uveďte, o jaký se jedná a čím vás zaujal.

Chránové varhany v kostele sv. Jana Nepomuckého pocházejí z doby pozdního romantismu. Jedná se o třímanuálový nástroj se 49 znějícími rejstříky vestavěný v secesní varhanní skříni. Nástroj vznikl v letech 1912 – 1916 ve firmě Heinricha Schiffnera, dokončen však byl zřejmě Josefem Růžičkou.

Celý kostel byl nedávno včetně nástěnných maleb opraven.

PRVNÍ REPUBLIKA

Po válečném útlumu přišel rozkvět stavebního podnikání, spojený ve dvacátých letech s nárůstem počtu obyvatel Českých Budějovic.

8. Husův sbor církve československé

Na Palackého náměstí byl v roce 1924 slavnostně otevřen kostel Církve československé husitské. Podle projektu pražského architekta Tomáše Šaška jej za vydatné spolupráce členů církve postavila během pouhých sedmi měsíců firma Augustina Teverného. Od té doby slouží bez přerušení dodnes.

Interiér kostela zdobí reliéf Krista na kříži a sochy mistra Jana Husa a Petra Chelčického v nadživotní velikosti. Jsou dílem známého chýnovského sochaře.

8.1 *Přijďte na to, jak se tento sochař jmenoval?*

Na severní straně kostela se nachází dvě věže. Od roku 1947 jsou zde uchovávány ostatky zemřelých příslušníků církve.

8.2 *Jak se tento prostor, kam se ukládají pohřební schránky s popelem zemřelých, nazývá?*

Na vrcholu štítu nad vstupním průčelím si všimni velkého kalichu z mědi, byl pozlacený v ohni a sboru jej daroval stavitel Augustin Teverný.

9. Českobudějovická záložna

Nejmodernějším domem na náměstí Přemysla Otakara II. je bankovní budova bývalé Českobudějovické záložny. Ačkoli je objekt prvotřídní ukázkou funkcionalistické architektury, snaží se nenarušit architektonický ráz náměstí.

9.1 *V jakých letech byla budova záložny vybudována?*

9.2 *Uveďte jména dvou architektů, autorů projektu.*

Stavbu provedly českobudějovické stavební firmy Bratři Petrášové a Augustin Teverný. Budova byla postavena na místě novorenesanční záložny z počátku 20. století. Vybavena byla nejmodernějším technickým vybavením včetně vytápění a větrání filtrovaným a vlhčeným vzduchem, v zimě přehříváním, v létě chlazením.

9.3 *Jaká bankovní instituce sídlí v budově v současnosti?*

10. Obchodní dům Brouk a Babka

Na rohu ulic Dr. Stejskala a Široké byl v roce 1935 vybudován tehdy největší obchodní dům v jižních Čechách Brouk a Babka nazvaný podle majitelů firmy Josefa Babky a Jaroslava Brouka. Postaven byl v rekordně krátkém čase podle projektu jednoho z nejvýraznějších jihočeských architektů meziválečného období.

10.1 O jakého architekta se jednalo?

Moderní funkcionalistický dům vyvolal díky svému technickému řešení zájem odborníků, do objektu byly pořádány exkurze. U příležitosti jeho otevření byl natočen krátkometrážní film. Název obchodního domu byl několikrát pozměněn (1951 – Vltavan, 1980 – Dětský dům, 1990 – obnovení názvu Brouk a Babka).

10.2 Na budově již původní název Brouk + Babka nenajdeme. Jaký název je na budově nyní?

11. Kostel sv. Vojtěcha

Mimo centrum Českých Budějovic byl vystavěn kostel sv. Vojtěcha v letech 1937 -1939. Toto území bylo samostatnou obcí na levém břehu Vltavy.

11.1 Věděli byste, v jaké části Českých Budějovic se objekt nachází? Jaký sloh tato stavba zastupuje?

Realizace byla dle návrhu architekta Jaroslava Čermáka, který byl také autorem návrhu vnitřního zařízení. Jedná se o jednoduchý kostel s asymetricky umístěnou věží, která nám může připomínat zvonice italských románských kostelů.

11.2 Při své návštěvě zjistíte, jaký motiv se na kostele i v interiéru několikrát opakuje?

V interiéru si prohlédněte sloupy železobetonového skeletu, které jsou vykloněné do prostoru lodi.

11.3 Přijdete na to, z čeho může být strop v kostele zhotovený? A co vám připomíná?

POVÁLEČNÝ VÝVOJ

12. Plavecký stadion

Českobudějovičtí obyvatelé si museli na možnost „zaplavat si“ i v zimě počkat až do listopadu 1971, kdy byla otevřena zimní plovárna na Sokolském ostrově. Tehdy to bylo nejmodernější zařízení svého druhu v republice, projekt i stavba byla oceňována doma i v zahraničí.

12.1 Co bylo na stavbě plovárny unikátní?

Ke sportu sloužily tři bazény – plavecký (závodní), skokanský a dětský. Na tribunu se vešlo 850 diváků, vestibul po celé své délce umožňoval průhled do plovárenské haly.

12.2 Jak se jmenoval a odkud pocházel architekt, který vytvořil moderní projekt plaveckého stadionu?

Součástí plaveckého stadionu je i letní plovárna, která se nachází v místech, kde budějovický Sokol zřídil v letech 1931 – 1933 první moderní letní plovárnu ve městě. Byla do ní přiváděna filtrovaná voda ze soutoku dvou řek.

12.3 Uveďte názvy obou řek.

13. Koldům

Kolektivní dům Koldům tvoří jednu z dominant Mariánského náměstí. Vybudován byl v letech 1958–1964, v době, kdy byly kolektivní domy hotelového typu v Evropě velmi populární.

Architekt, který vytvořil projekt budějovického Koldomu, se inspiroval kolektivním domem Unité d'habitation v Marseille z let 1946–1952 od světoznámého architekta Le Corbusiera.

13.1 O kterého hlavního architekta českobudějovického Koldomu se jednalo?

Koldomy sloužily především jako přechodné bydliště (startovací byty) pro jednotlivce a bezdětné páry, než jim byl postaven větší rodinný byt. Hotelový dům poskytoval svým obyvatelům různé služby, v Českých Budějovicích to byla kromě restaurace také vyhlídková kavárna Perla, ve své době jedna z nejznámějších kaváren ve městě a kino Vesmír.

13.2 Jaké využití má Koldům dnes?

14. Památník a muzeum dělnického revolučního hnutí

Počátkem roku 1971 byl na Lidické třídě postaven Památník a muzeum dělnického revolučního hnutí. Objekt patří mezi významné stavby české architektury 70. let 20. století.

Památník tvoří velký přírodní valoun, který byl dovezen z Údolí u Nových Hradů. Nachází se před budovou bývalého muzea.

14.1 Jaká instituce v objektu sídlí v současnosti?

14.2 U památníku (valounu) najdeš verše básníka Viléma Závady. Doplň chybějící slova:

*Jim nikdo nepostavil
Památník z odlévaný
Ač nedbal ni trochu
Pomník si svou dlaní*

V bývalém muzeu bylo šestnáct výstavních sálů, přednáškový sál, studovna, knihovna a kanceláře. Interiér byl vybaven mnoha výtvarnými díly. Rada z nich se zde dochovala dodnes.

14.3 Ve vstupní hale se na zdi nachází rozměrná mozaika. Jsou na ní uvedena jména autorů a rok, kdy byla zhotovena. Jména autorů i rok zhotovení mozaiky uveď v odpovědi.

15. Dlouhý most

Most přes široké koryto Vltavy vznikl v těchto místech již krátce po založení města. Oproti ostatním českobudějovickým mostům býval delší, a proto se mu již roku 1369 začalo říkat „Dlouhý“ most.

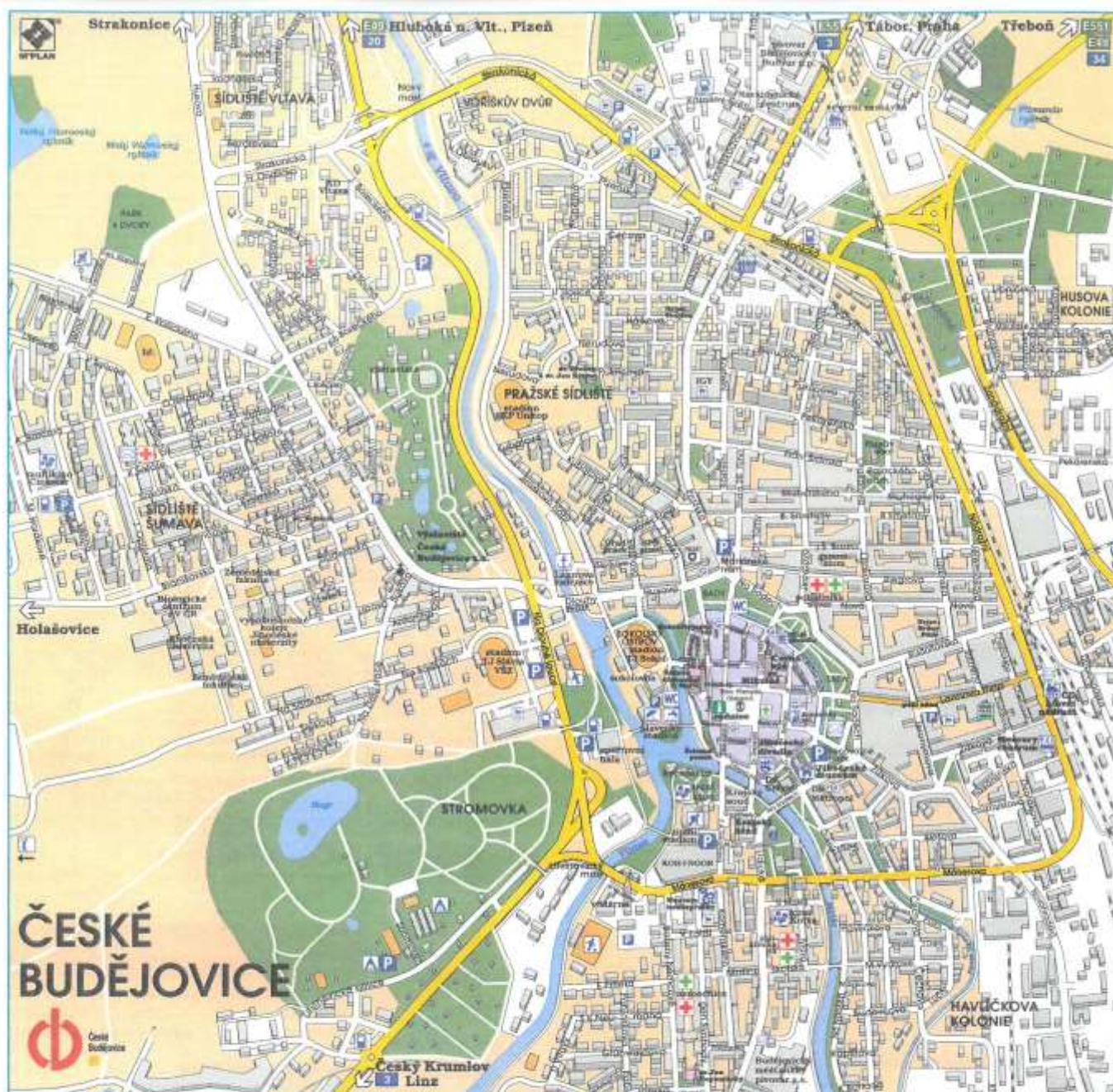
15.1 Kolik metrů měří Dlouhý most na délku?

Podoba mostu se v průběhu staletí měnila. Na místě původně dřevěného mostu vznikl v letech 1879–1880 železný most.

Jeho konstrukce byla vyměněna v letech 1930–1932. Ani ta už neexistuje. Dnes patří Dlouhý most k dominantám města svou zvláštní moderní konstrukcí částečně „zavěšeného“ mostu.

15.2 Kdo byl hlavním architektem současné podoby Dlouhého mostu a kdy byl postaven?

Informační centrum
Information Centre, Informationszentrum Muzeum
Museum Galerie
Gallery, Galerie Divadlo
Theater Koncertní sál
Concert Hall, Konzertsaal Kino
Cinema Nákupní centrum
Shop Centre, Verkauf Zentrum Plovecký stadion
Swimming Pool, Schwimmbad Sportoviště
Sports Grounds, Sport area Nemocnice, Hospital,
Krankenhous Lékárna
Pharmacy, Apotheke Policie ČR
Police, Polizei Autobusové nádraží
Bus Terminal Vlakové nádraží
Railway station, Bahnhof | <ul style="list-style-type: none"> 1 Náměstí Přemysla Otakara II.
Přemysl Otakar II Square
Přemysl-Otakar-II-Platz 2 Černá věž, Black Tower,
Schwarzer Turm 3 Katedrála sv. Mikuláše
St. Nicholas Cathedral
St. Nikolaus-Dom 4 Solnice
Salt house, Salzlager 5 Železná pamäta, Iron
Virgin, Eisen Jungfrau 6 Robenštejnská věž
Robenstein Tower
Robensteiner Turm 7 Dominikánský klášter
a kostelom Obětování
Panny Marie, Dominican
(Black Friars) Monastery
with the Sacrifice of the
Virgin Mary Church, Domi-
nikanisches Kloster mit der
Kirche Mariä Opferung |
|---|---|

in
budejovice
.cz
www.cbsystem.cz
www.c-budejovice.cz
www.inbudejovice.cz

